

Gilvánfa

A SZEGREGÁTUM KÖZÖSSÉGI ÉPÍTÉSZETÉNEK TERVEZÉSI MÓDSZEREI

SZÖVEG | TEXT: VARJÚ KATA

A jelen kor legsúlyosabb globális és hazai társadalmi problémáinak egyike a szegregáció és a vele járó társadalmi szakadékok növekedése, mélyülése.¹ Egy társadalmat elérő hatások szinte az összes tudományterületet kompetenciáját érintik, s ezzel felmerül a kérdés: egy adott szakterületen belül – jelen esetben építész tervezőként – hogyan gondolkodhatunk a társadalmi felelősségvállalásról, annak fontosságáról?

Az építészet ugyan önmagában nem oldhatja fel a társadalmi problémákat, de hozzájárulhat a közösségi koherenciához, pozitív tendenciák megjelenéséhez. Jelen írás célkitűzése, hogy összetett elemzésre alapozva fogalmazzon meg egyfajta tervezési módszert, mely hozzájárulhat a leszakadt társadalmi rétegek integrációjához. A szegregációról és annak felszámolásáról általános téziseket felelőtlenség lenne kijelenteni, hiszen a hozzá kapcsolódó tervezési módszer megfogalmazása könnyen felületessé válhat, így jelen esetben a dél-baranyai Ormánság kistérség, azon belül az egyik legelmaradottabb mutatókkal rendelkező település kerül a fókuszba: Gilvánfa.

Gilvánfa község Pécs városától megközelítőleg 35 km távolságban található. Lakóinak száma alig haladja meg a 400 főt,² a lakosság 100%-a roma származású. A településen található épületek állapota a legtöbb esetben felújításra szorul vagy lakhatatlan.³

A község két részre oszlik: Gilvánfa központjára és Vargatelepre. A két egységet beépítetlen, kivilágítatlan mező közi össze, és kihasználatlan, vagy nem önkormányzati tulajdonban lévő szántóföldek övezik. Az egykor értékes lakóépületek állagbéli problémáit általában hulladékokkal, helyben talált gazdátlan anyagokkal orvosolják, ugyanezekkel az anyagokkal bővítik a lakótereket, így az épületek összképe láttatja az egykori mives paraszti kultúrát, de az aktuális nincstelenséget is, ami ambivalens érzésekkel tölti el a külső szemlélőt. Gilvánfa középületeinek száma négy: polgármesteri hivatal, óvoda, leányanya otthon és tanoda. Ahhoz, hogy a szegregáció mérséklését, felszámolását szem előtt tartó tervezési módszerről érdemben beszélhessünk, meg kell értenünk a szegregáció folyamatát, a status quo katalizátorait. A történeti áttekintés első fontos tényezője, hogy az Ormánság sosem tartozott Magyarország centrumterületei közé, az országra általánosan jellemző fejlődési tendenciák csak megkésve érték el. A trianoni határváltozást követően földrajzi értelemben is az ország peremterületei közé került. A vasúti és közúti infrastruktúra hiánya, továbbá a lápos vidék vízszabályozási munkáinak megkésettisége egy elzárt, periférikus területet eredményezett. Az Ormánság meghatározó mezőgazdasági ágazata a 20. század elejéig az extenzív állattartás volt, melynek feltételei a szükséges fejlesztések hiányában egyre lemaradtak az országos helyzethez képest. A földterületek döntő része nagybirtokosok kezébe került, míg a parasztság 70%-ának csupán 1–10 holdas terület jutott, ami egy nagyobb család fenntartását már nem tudta biztosítani.⁴ A földek aránytalan eloszlása vezetett az egyke-kultúra kialakulásához, ez lett a drasztikus népességcsökkenés első lépése.⁵

A demográfiai mélypont a második világháború után következett be, ugyanis a határ menti, 15 km széles terület határsávként működött, ahová

GILVÁNFA. FOTÓ: VARJÚ KATA

csak külön engedéllyel lehetett bejutni.⁶ A kollektivizálás idején a fiatalok a jobb megélhetés reményében a térség ipari városaiban, Pécsen és Komlón telepedtek le. Az erőltetett szocialista iparosítás időszakában az iparvárosok szívó hatása következtében a falvak egy része elnéptelenedett, a kitelepülő lakosság üresen hagyott házaiba az 1930-as és 1970-es évek között, politikai támogatással, az addig telepeken élő cigányságot telepítették be.⁷ Általánosan megfigyelhető jelenség, hogy a cigány lakosság többségbe kerülése után fokozatosan természetes etnikai homogenizáció zajlik le a településeken. Az önkormányzatok által szolgáltatott becslült adatok alapján a roma lakosság aránya a régió belül 30% körüli, egyes falvak esetén 100%, azaz a lakosság egésze.⁸

Status quo

A gilvánfaiak túlnyomó többsége mélyszegénységben él, kirekesztettségüket a tartós munkanélküliség, a jövedelemhiány, az alacsony iskolai végzettség egyaránt jellemzi. A szegénység és a körülötte kialakult sajátos kultúra generációról generációra öröklődik. Az egy főre jutó átlagos havi jövedelem 22 500 forint, ez javarészt a közmunkaprogramban való részvételből, segélyekből származik. Ebből adódóan a lakhatási körülmények messze elmaradnak az ideális állapottól, a lakóépületek 30%-a lakhatatlan, 60%-a komfort nélküli vagy félkomfortos. A cigányság munkaerőpiaci helyzetének, alacsony integrációjának elsődleges okozója az alacsony iskolázottság. Nem lenne reális kijelentés, hogy kizárólagosan az alacsony végzettség felelős az alacsony életszínvonalért, hiszen a diplomával rendelkező lakosság számára sem kedvezők a munkavállalási és megélhetési feltételek. Ez az oka annak, hogy a diplomával rendelkező lakosok tanulmányaik befejeztével elhagyják a régiót a jobb megélhetés és munkavállalás reményében, így az átlagos iskolázottsági mutatók nem javulnak. Az általános iskolai lemorzsolódás és a szakképesítéssel rendelkezők alacsony száma annak a lehetőségét is elveszi, hogy a potenciális szakképzett munkavállaló pozitív példaként jelenjen meg szűk környezetében.

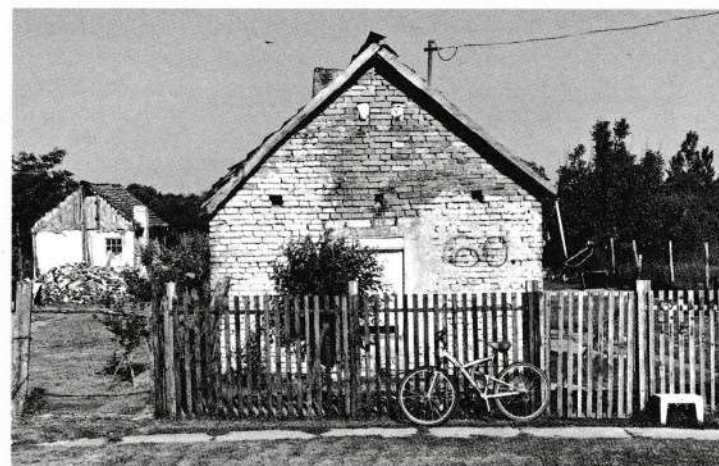
Sajnos elmondható, hogy a rossz anyagi helyzetben élő közösségekben egy-egy sikeres munkavállaló kirekesztődik a közösség egészéből. Gilvánfa esetében a 203 főt érintő lakossági felmérés szerint a megkérdezettek közel fele 8 általánost végzett, vagy kevesebbet, ez a lakosság egészére nézve 404 főből 242-re igaz, azaz a lakosság több, mint felére. Az érettségizettek száma 16, további 120 fő rendelkezik szakmunkás vagy OKJ-s bizonyítvánnyal.

A települések többségében a relatív munkanélküliségi mutató kétszerese annak, amelyet 2003 óta munkanélküliség szempontjából a hátrányos helyzet határértékeként definiáltak. Ehhez hozzájárul, hogy összesen hét, 50 főnél többet foglalkoztató gazdasági egység működik az Ormánságban. A munkalehetőség biztosítása a gondok megoldásának egyik legfontosabb feltétele lenne, de önmagában ez semmit nem old meg, hiszen munkaképes férfi roma lakosság fele, a nők 1/5 része vállalna munkát szándékai szerint. Az emberek nagyobb részének már 10-15 éve nincs, vagy nem is volt soha munkahelye.

A lakossági felmérésben foglaltak alapján a falu erősségeit tekintve 7 válaszadó szerint egyáltalán nem lehet beazonosítani ilyen tényezőt. A legtöbbet említett erősségek a következők voltak: A tanoda, az önkormányzat, a közmunkaprogram, a helyiek segítőkészsége, kertészeti program, és hogy a faluban nincs magyar. A legjelentősebb problémák között a munkavállalással kapcsolatos tényezőket említették a leggyakrabban, azaz a kevés munkalehetőséget és a munkanélküliséget. Említést kapott továbbá az előítéletes gondolkodás, azaz hogy gilvánfai lakosként sokszor a lakhelyük miatt utasítják el őket állásinterjúkon. A további említett problémák között szerepelt a közterületeken kóborló kutyák, a közösségi összetartás hiánya, a rossz közbiztonság, a szórakozási lehetőség hiánya és a gyakorta átélt negatív diszkrimináció.⁹

Kitekintés

Az Ormánságban lezajló évszázados politikai döntések sorozata volt az egyik fő indikátora a mai, halmozottan hátrányos fennálló helyzetnek. Hazánkban túl számos olyan közösség lelhető fel, ahol nem sújtott természeti katasztrófa, hanem a földrajzi és gazdasági adottságok, esetleg szintén politikai döntések sorozata vezetett a közösségek szegregációjához, elidegenedéséhez. A továbbiakban a világban bekövetkezett társadalmi és civilizációs katasztrófahelyzetekre reagáló építészeti produktumok közül mutatok be néhányat, áttekintve a tervezői magatartást és az építészeti koncepciót. Vizsgálandó, hogy a felmerülő problémák mutatnak-e egyezést a gilvánfai problémákkal, így esetleg következtetést vonhatunk le, hogy a már megvalósult sikeres projektek, mint válaszok, miként tudnának működni az ormánsági térségben. A vizsgálat több szinten zajlik,

GILVÁNFA. FOTÓ: VARGA KATA

MAKOKO FLOATING SCHOOL. FORRÁS: WWW.BUSINESSINSIDER.COM

szempontjai: az építészeti koncepció, a fenntarthatóság, a közösségi kohézió elősegítése, valamint a tervező és a közösség közt létrejövő párbeszéd milyensége.

Makoko Floating School

Az ENSZ támogatásával megvalósuló projekt a nigériai népességrobbanás következtében létrejövő Makoko nyomornegyedre fókuszált. Az NLÉ Architects célja az volt, hogy az ott élő népesség társadalmi és fizikai szükségleteit figyelembe véve alternatívát mutasson egy ökológikus, fenntartható építményre, amely megfelel a már kialakult vízi kultúrának. Az úszó iskola egyszerre ikonikus és gyakorlatias megoldás, amely felhívja a világ figyelmét az oktatás fontosságára is. A viszonylag nagy népesség ellenére Makokóban ez a projekt hozta létre az első angol nyelvű iskolát, és egyben közösségi teret is biztosított a használók számára. Az úszó építmény helyi mesterek bevonásával készült, szinte kizárólag helyi, illetve újrahasznosított anyagokból.

A pavilon jellegű építmény alapját fa keretekbe rögzített, újrahasznosított műanyag hordók adják. A háromszög keresztmetszetű hasáb adja a jellegzetes formát, ami egyben a szerkezet formáját is követi, mindamellett megadja a kellő stabilitást a lebegő épületnek az ideális súlyeloszlás megteremtése érdekében. A ferde síkokon napelemeket helyeztek el, így az épület teljes áramellátása tisztán megújuló energia felhasználásával megoldható. A pavilon a 2016-os Velencei Építészeti Biennálén is megjelent, ahol Ezüst Oroszlán Díjjal jutalmazta a szakmai zsűri. A biennálé kurátora a humanitárius építészet meghatározó alakja, Alejandro Aravena volt.

A projekt erőssége az adaptációs lehetőség, ami lehetővé teszi, hogy az egyszerű szerkezeti rendszer és az ezáltal létrejött tér több funkciónak adhasson otthont. A helyi emberekkel való építés megteremthet egyfajta tulajdonérzetet, így növekszik a felelősségérzet is, ami előirányozhatja, hogy az épületet megfelelően karbantartsák a használói. A környezettudatosság napjaink egyik legfontosabb kérdése, így az újrahasznosított és helyi anyagok párhuzamos használata csökkenti a pavilon ökológiai lábnyomát. A közösségi tér fontossága a katasztrófát átélt közösségek életében hangsúlyos. Szükséges egy hely, ahol a hasonlóan tragikus sorsú emberek találkozhatnak, így az átélt traumákat rövidebb idő alatt és könnyebben tudják feldolgozni. Ahhoz tehát, hogy egy közösség saját magát pozitívan tudja formálni, szükség van egy minőségi közösségi térre.¹⁰

Ha a gilvánfai helyzettel párhuzamba állítva vizsgáljuk a projektet, azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy az oktatás terein túl szükséges megteremteni azt a felületet is, ahol a családok és gyermekeik együtt lehetnek, feldolgozhatják a napi szinten átélt negatív diszkriminációt és

a kirekesztettség érzetét. A projekt egyik legfontosabb tanulsága, hogy a gyermekek ideális lelki fejlődéséhez a szülők kiábrándult életszemléletén is változtatni szükséges annak érdekében, hogy pozitív példaként jelenhessenek meg nem csak nevelőik, hanem családtagjaik is.

Butterfly Houses

Az éveken át tartó burmai konfliktus következményeképp számos menekült árva telítette meg Thaiföld északi részeit. 2008-ban a TYIN Tegnestue építészeti iroda csatlakozott a térségben dolgozó szociális dolgozókhoz, hogy asszisztálhasson a menekült árvák lakhatási problémájának leküzdésében. Egy hely építése segített nekik az egyéniségük fejlődésében, a helyhez való kötődés kialakulásában. A megvalósuló kunyhók eltérnek a klasszikus értelemben vett árvaháztól. A gyermekek 6 fős menedékekben laknak, ami teret ad a testvérek szoros együttélésére, mégis léptékéből adódóan meghitt környezetet eredményez. Az építmények egyben a vidámságot, játszást is szolgálják. Ennek pszichológiai oka, hogy a gyermekeknek szükségük van arra, hogy „kijátsszák” magukból az átélt traumákat.¹¹ A létrák, rámpák és födémelek alkotta tér így egyben játszótér is, amihez külső oldalán egy hinta csatlakozik. A norvég építész team kizárólag helyi építési technológiát és anyagokat alkalmazott, így az épületek környezetükbe illeszkednek, fenntarthatók és költséghatékonyak. A telepítési koncepció szintén a biztonságérzetet hivatott erősíteni. Egymás mellé sorolás helyett a kunyhók körben helyezkednek el, így létrehozva egy belső zárt udvart, ahová a külvilág negatív ingerei már nem érnek el. A kis kunyhókon kívül kialakításra került egy nagyobb közösségi tér is, ahol a társadalomba való integráció folyamata zajlik.¹²

Az ormánsági, így a gilvánfai roma származású gyermekek is életkortól függően eltérő, de konstans traumákat élnek át születésüktől a gyermekkoron át, a munkavállalás időszakáig. A traumák okozója többek közt az előítéletek, a nincstelenség és a nélkülözés. Az árva gyermekek, mint szegregált csoport traumái így párhuzamba állíthatók a gilvánfai gyermekek traumáival. A projekt tanulsága tehát, hogy az oktatási infrastruktúra megteremtése mellett olyan helyet szükséges alkotni, ami szabad teret ad a gyermekek kreativitásának, ösztönözve őket az interakcióra és játékra, ezzel is segítve a szociális kapcsolatlétesítés fejlődési folyamatát.

Centre pour le bien être des Femmes

A 2007-ben létrehozott központ a női jogok védelméért áll ki. A tradíciókra épülő közösségben a nők elnyomottsága a mai napig aktuális probléma. Erre a problémára alkotott a FAREstudio egy olyan funkcióegyüttest, mely

reflektál a Burkina Fasóban élő nők és egyben a közösség problémáira. Az ő szemszögükből fontos volt, hogy jogi védelmet, oktatást, orvosi és pszichológiai szolgáltatást kapjanak. A tradícióknak megfelelően a házasságok kizárólagosan a hagyományoknak megfelelően zajlottak, emiatt az esetleges válás következtében a nők jogilag kirekesztett helyzetben maradtak, gyermektartás és feleségtartási díjak nélkül. A központ lehetőséget ad arra, hogy hivatalos házasságot köthessenek az ott élők, a házasság élethez és gyermekvállaláshoz szükséges szolgáltatások igénybevétele mellett. Továbbá infrastruktúrát kínál rendezvények szervezésére, egészségügyi oktatásra, szűrővizsgálatokra, védőnői szolgáltatások igénybevétele, esküvők tartására, jogi segély igénylésére. „I have rights” – olvasható hat különböző nyelven a homlokzaton. A tervezők szerint számos eszköz áll rendelkezésre, hogy kommunikáljunk egy épülettel, Burkina Fasóban mégis a közvetlen kommunikációs forma mellett döntöttek. Ennek oka, hogy a tradíciókból fakadó női elnyomás következtében a nők az épület segítségével hallathatják hangjukat, érvényesíthetik jogaikat. A többnyelvűség is azt közvetíti, hogy a világ egészére igaz a kijelentés, miszerint minden ember ugyanazon jogokkal rendelkezik. Az építészeti koncepció alkotása során a fenntarthatóság is fontos hangsúlyt kapott: a passzív épületüzemeltetés érdekében egy robusztus tető fogja össze az apróbb, tömörszerű, kompakt tömegeket, egyben az árnyékolásért is felelős, megelőzve az épület túlzott felmelegedését. A tetőn elhelyezett PV-panelek biztosítják az energiaellátást. Az orvosi szobák levegőjének sterilen és frissen tartása érdekében zárt szellőztetőrendszert építettek be. Az épületet kiemelték a terepszintből, hogy védjék a portól és a talaji hatásoktól, így alkotva egy hosszú távon fenntartható koncepciót. A projekt megvalósulása állami pénzekről mentesen, adományokból valósult meg, annak érdekében, hogy a megfelelő funkciók elhelyezésében és a programban ne adódjon időközben változás. A siker azonban ösztönözte a környező terület vezetőségét, így 2010-ben létrejött egy szülészeti központ, majd további intézmények létesültek, melyek fenntartásáért is felelősséget vállaltak.¹³

A kapcsolódási pont Burkina Faso és Gilvánfa között az, hogy mindkét településen szervezeten foglalkoznak a kiszolgáltatottak jogi segélyével. Gilvánfán a tisztázatlan ingatlan tulajdonviszonyok, rendőrségi ügyek, fizetési felszólítások és egyéb hivatalos ügyek rendezése gyakran a kezdetekkor akadályba ütközik: sokszor az értő olvasás hiányában szakemberre van szükség, a jogi eljárások ismeretének hiányában segítségre szorulnak az ott élők. Az orvosi ellátást fontos megemlíteni: Gilvánfán nincs orvosi szolgáltatás, igényelni akkor lehetne, ha az ahhoz szükséges steril infrastruktúra rendelkezésre áll. Ez annyit jelent, hogy szükséges egy tiszta, steril hely, megfelelő eszközökkel ellátva, ahol heti rendszerességgel fogadhatja egy orvos a helyieket, többek között beadhatja a

BÖKÖZ FESZTIVÁL, THE BALLS. FOTÓ: VARJÚ KATA

kötelező vagy szükséges védőoltásokat, fogászati, nőgyógyászati szűrést, valamint látás- és hallásvizsgálatot tarthat. A funkcióprogram tanulságán túl fontos az építészeti koncepció, amely a fenntarthatóságot passzív épületüzemeltetéssel és aktív gépészeti rendszerekkel éri el. Az innovatív és fenntartható technológiák értéke abban is mérhető, hogy milyen mértékben válik elérhetővé.

Bököz Fesztivál 2018, 2019

Alma materem, a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kara egymást követő két évben szerepelt a Bököz Fesztiválon. A fesztivál az Ormánság eltűnőben lévő kulturális értékeit tartja szem előtt, hangsúlyozva a hagyományörzés fontosságát. E koncepciót követve mindkét említett évben a kulturális örökségnek számító vesszőfonás és a modern formavilág ötvözése által jöttek létre az installációk, melyek felhívják a figyelmet arra, hogy a „rég” értékek kortárs értelmezésével a 21. század társadalma számára is kielégítő, esztétikus, ugyanakkor a múltat tisztelő produktum születhet. A projektek sikereként könyvelhető el, hogy a 2018-as installációt a Műcsarnokban is bemutatták 2019-ben, a helyiek és a fesztivál látogatói kiemelt figyelemmel kísérték az építési folyamatot, kisebb szerepet vállalva annak elkészítésében.

A kivitelezés egy hallgatói workshop keretein belül zajlott, melynek során a helyi szakember segítségével megismerkedtünk a vesszőfonás tradicionális technikájával a fesztivál helyszínén. Az installációk elkészítésének végeztével a megmaradt vessző felhasználásával megtanultuk a kosárfonás technikáját is.¹⁴

Konklúzió

A közösségi kohézió megteremtését, a szegregáció mérséklését szem előtt tartó projektek a helyi sajátosságokból, kultúrából táplálkoznak, melyek legfőbb és leghatásosabb közös pontja a tervező és a közösség között megszülető, helyi jelenlétben nyugvó párbeszéd megteremtése. A közösség kimondhatja az általa vélt negatív tényezőket, hiányosságokat, melyekhez funkciók társulhatnak. Az építészeti koncepció megalkotását megelőzi a közösség jelenének megértése, melyet egyrészt a status quo, másrészt a múltbéli történések definiálnak. A miértek felkutatásával párhuzamosan a helyi segítő erővel való kapcsolatfelvétel és a statisztikai adatok elemzése adhat komplexebb képet a fennálló helyzetről. A koncepcióalkotás része az anyagiak figyelembe vétele, mely a helyiek által megfogalmazott hiányfunkciókkal meghatározza a körülbelüli léptéket. Ezek függvényében egy adott probléma kapcsán megvalósulhat egy teljes

körű fejlesztés, de a legtöbb esetben a mikroléptékű beavatkozások is pozitív folyamatot indítanak el.

A tervezési folyamat során figyelmet kell szentelni az építőanyagok fenntartható és költséghatékony, de esztétikus meghatározására. Az egyszerű szerkezeti részletek, építési technológiák, modularitás megteremtik a közösségi építés lehetőségét, ami növeli a tulajdonérzetet, ez alapján megteremt egyfajta kötődést a létrejövő épület és későbbi használói között.

A passzív épület-üzemeltetés lehetősége és a helyi anyagok megfelelő alkalmazása csökkenti az ökológiai lábnyomot, ami környezettudatossá és fenntarthatóvá teheti a végeredményt. A modern technológiák a későbbi üzemeltetés szempontjából is fontosak: az anyagi gondokkal küzdő falvak önkormányzatait etikátlan lenne kitenni nagy fenntartási és üzemeltetési költségeknek, melyek redukálhatók a megújuló energiák használatával. E szempontok analízise és az eredmények figyelembevétele tehát általánosan definiálhatja az építészeti, fenntarthatósági, telepítési és a kivitelezéssel kapcsolatos koncepciót. A 2020-ban elkészített *Integrációs ház és tanoda Gilvánfán* című diplomamunka, mint megoldási javaslat, szem előtt tartja a feltárt problémákat, a történetiséget és a megfogalmazott módszer összefüggéseit.

(A tanulmány a PTE Műszaki és Informatikai Karán 2020-ban készített szakdolgozatnak a szerző által rövidített változata, konzulensek: dr. Zilahy Péter, dr. Rétfalvi Donát)

- 1 Székely Mózes: A globális problémák és a környezet, Szociológiai Szemle 2002/3.
- 2 Gilvánfa népsége, elérhető az interneten, <http://nepesseg.com/baranya/gilvanfa> (utolsó megtekintés: 2018. 10. 12.)
- 3 A Gilvánfán lakók körében végzett, szükséglet- és helyzetfeltárási irányuló kérdőíves vizsgálat eredményei, Molnár Dániel, Dózsa Zsófia, Juhász Gábor. Humán Innovációs Szemle 2016/1. 32.
- 4 Baranyi Béla – G. Fekete Éva – Koncz Gábor: A roma szegregáció kutatásának területi szempontjai a halmozottan hátrányos helyzetű Encsi és a Sellyei-Siklói kistérségekben, 2001. 108–109.
- 5 Koloh Gábor: Az ormánsági „egyke” és toposza. Az Ormánság népesedése 1895 és 1941 között, 2013.
- 6 dr. Jelenkszky Fábán Ildikó: Gender alapú társadalomföldrajzi elemzés az Ormánság példáján. Pécs, 2009. 32.
- 7 Feischmidt Margit: Kényszerek és illeszkedések Gazdasági és szimbolikus stratégiák aprófalvakban élő romák életében. Szociológiai szemle 22(2). 58.
- 8 Baranyi Béla – G. Fekete Éva – Koncz Gábor, i. m. 114.
- 9 Molnár Dániel – Dózsa Zsófia – Juhász Gábor: A Gilvánfán lakók körében végzett, szükséglet- és helyzetfeltárási irányuló kérdőíves vizsgálat eredményei. Humán Innovációs Szemle, 2016/1. 29–46.
- 10 Makoko Floating School, <http://www.nleworks.com/case/makoko-floating-school>, illetve <https://www.archdaily.com/344047/makoko-floating-school-in-architects> (utolsó letöltés: 2019. 09. 29.)
- 11 Design Like You Give a Damn. Building Change from the Ground Up – Edited by Architecture for Humanity. Abrams, New York. 80–83.
- 12 Womens Health Care, <https://www.archdaily.com/8319/womens-health-care-fare>, 2019.07.13.
- 13 Soe Ker Tie House / TYIN Tegnestue, <https://www.archdaily.com/25748/soe-ker-tie-house-tyin-tegnestue>; Womens Health Care, <https://www.archdaily.com/8319/womens-health-care-fare>
- 14 <http://thebasket.mik.pte.hu>

Gilvánfa

DESIGN METHODS OF SEGREGATE COMMUNAL ARCHITECTURE

One of the most serious global and social local issues in Hungary at present are segregation and the deepening social gaps along with it. The impacts affecting a certain society are associated with almost every competencies of every single field of science. This is why the question occurs: how could we think about social responsibilities and their significance? Architecture in itself cannot resolve social issues as such, and yet has the potentials to contribute to communal coherence, the appearance of positive tendencies. The article below ambitions to phrase a certain method of design based on a complex analysis, which in turn may contribute to the integration of social strata that are just on the verge of drifting off.